

Book Review

จิตวิทยาเด็กและผู้ใหญ่ที่มีลักษณะพิเศษ: ด้อยความสามารถทางการเรียน (LD) สมาริชั่น ไฮเปอร์แอคทีฟ ปัญญาเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ 6. 2556.

โดย ศรีเรือน แก้วกังวาน

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, กรุงเทพมหานคร. 504 หน้า

สุภาพ ฉัตรภรณ์

Suparp Chatraphorn

หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในกลุ่มตำราเรียนรู้จิตวิทยา สังคมวิทยา และสุขภาพจิต เป็นหนังสือที่ได้รับการจัดพิมพ์ครั้งที่ 6 (แก้ไขปรับปรุง) แสดงให้เห็นว่าเป็นตำราที่ได้รับความนิยมมาก ผู้เขียนเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผลงานตำราวิชาการและผลงานวิจัยด้านจิตวิทยาแพร่หลายมากมาย รวมทั้งได้รับรางวัลทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

ในคำนำของหนังสือ ผู้เขียนได้ระบุนวามต้นตัวของนานาประเทศในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบุคคลกลุ่มนี้ การหาวิธีการให้การศึกษา ช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนาสภาพพิเศษ เพื่อให้มีสภาพปกติมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้สามารถอยู่กับสภาวะที่เบี่ยงเบนจากปกติในสังคมที่มีผู้ที่ยอมรับเขาได้และยอมรับไม่ได้ มีทั้งบุคคลผู้เอื้ออาทร และละเลยทอดทิ้งเขา ซึ่งลักษณะความเป็นพิเศษไม่ได้หยุดเฉพาะวัยเด็กแต่ทอดยาวไปถึงวัยผู้ใหญ่ ผู้เขียนได้นำบุคคลผู้ใหญ่ที่มีลักษณะพิเศษที่มีความโดดเด่นประกอบคำอธิบาย พร้อมกับการให้ข้อมูลอ้างอิงจากการค้นคว้า “จิตวิทยาเด็กและผู้ใหญ่ที่มีลักษณะพิเศษ” เป็นหนังสือสำหรับนักศึกษา นักจิตบำบัด นัก

กายภาพบำบัด แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ส่วนผู้ที่เป็บุคคลกลุ่มพิเศษ จะเข้าใจพฤติกรรมของคนชัดเจนขึ้นและนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ผู้อ่านทั่วไป จะพบว่าหนังสือนี้ให้อะไรแก่ผู้อ่านมากกว่าที่คิด

ก่อนเริ่มเนื้อหา ผู้เขียนมี “คำเกริ่น” ขอให้ผู้อ่านทำความเข้าใจธรรมชาติของหนังสือก่อนอ่าน สารบทย่างๆ และให้ความหมายของคำว่า “พิเศษ” ตรงกับ “Exceptionality และ Speciality” ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ อาจมีลักษณะพิเศษปรากฏมากกว่าหนึ่งลักษณะ เช่น ไอน์สไตน์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้ด้อยความสามารถทางการเรียน และไฮเปอร์แอคทีฟในวัยเด็ก แต่เมื่อพ้นวัยเด็กกลับถูกจัดกลุ่มอยู่ในพวกปัญญาเลิศ หรือ พุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นบุคคลพิเศษที่ด้อยความสามารถทางการเรียน แต่ปัญญาเลิศด้านทักษะการร้องเพลง

เนื้อหาทั้งหมดมี 9 บท แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 6 บทแรกมีความเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกัน นำเสนอภาพลักษณ์ของเด็กด้อยความสามารถทางการเรียน สาเหตุของความด้อยความสามารถทางการเรียน (บทที่ 1

และ 2) การประเมินเพื่อคัดแยกเด็กด้วยความสามารถทางการเรียน (บทที่ 3) เด็กสมาธิสั้น และเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ (บทที่ 4) และวิธีให้ความช่วยเหลือแก้ไข (บทที่ 5 และ 6) บทที่ 7 และ บทที่ 8 เนื้อหาสัมพันธ์กัน เป็นเรื่องปัญหาเล็ก ปัญห่อ่อน ส่วนบทสุดท้าย เป็นแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศ ทุกบทมีสรุปและบรรณานุกรมท้ายบท

เด็กด้อยความสามารถในการเรียน

เด็กด้อยความสามารถในการเรียน: ความหมายและสาเหตุ เริ่มด้วยความนำของบทที่ 1 นำเสนอกรณีศึกษา 6 ตัวอย่าง คนถูก “เอารีดเอาเปรียบ” “ถูกทอดทิ้ง” “ถูกหลอก” “ถูกโกง” และ “ถูกทำทารุณกรรม”

จำนวนเด็กด้อยความสามารถทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น (อ้างอิง) และมีแนวโน้มเช่นนี้ “จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีเด็กด้อยความสามารถทางการเรียนในระบบการศึกษา 16,928 คนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา 254,887 คน โดยไม่นับผู้ที่ผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว” (หน้า 19) ผู้เขียนให้ความหมาย ทั้งที่เป็นความหมายเดิม ความหมายปัจจุบัน ตามที่องค์กรต่างๆ ให้นิยามไว้ และความหมายในประเทศไทย ส่วนที่น่าสนใจ คือ ความเชื่อผิดๆและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กด้อยความสามารถในการเรียน

ลักษณะเด็กด้อยความสามารถในการเรียน บทที่ 2 บรรยาย ลักษณะโดยรวมและลักษณะเฉพาะด้านของเด็กด้อยความสามารถในการเรียนอย่างชัดเจน ลักษณะโดยรวมของเด็กกลุ่มนี้ คือ ขาดการจัดระเบียบ มีความด้อยในการเรียน มีความด้อยในการฟังและการพูด ไม่ยืดหยุ่น ขี้ซำซาก อารมณ์ไม่คงเส้นคงวา มีปัญหาในความสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่ค่อยมีพัฒนาการทางนิสัย ฯลฯ ส่วนลักษณะเฉพาะด้าน ครอบคลุมเกี่ยวกับความจำ ความคิด ความฉลาด การรับรู้ ฯลฯ

การประเมินเพื่อคัดแยกเด็กด้อยความสามารถทางการเรียน เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ การประเมินจากทักษะการปรับตัว ในบทที่ 3 มีแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ที่ผู้เขียนดัดแปลงจากต่างประเทศ (หน้า 67) และมีตัวอย่างแบบคัดแยกเด็กด้อยความสามารถในการเรียน (หน้า 79-81) ซึ่งผู้เขียนระบุ ข้อควรระวังก่อนจะตีตราว่าเด็กด้อยความสามารถทางการเรียน นอกจากนี้ ในภาคผนวกท้ายบท ยังมีตัวอย่างแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัดระดับความสามารถ

เด็กสมาธิสั้นและเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ ในบทที่ 4 นำเสนอความหมาย ประวัติความเป็นมา และสาเหตุของการเป็นเด็กสมาธิสั้น และเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ (มีภาพประกอบ) เกณฑ์บ่งชี้ ความเชื่อผิดๆและข้อเท็จจริง แนวคิดในการจัดการศึกษา และการแก้ไข วิธีสังเกตเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ และแบบทดสอบ

การช่วยเหลือเด็กด้อยความสามารถในการเรียน

การช่วยเหลือเด็กด้อยความสามารถทางการเรียนทุกกลุ่ม บทที่ 5 ระบุความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้การช่วยเหลือพิเศษ แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ① แนวคิดในการจัดการศึกษา นำเสนอการฝึกทักษะ ฝึกความสามารถในการสังเกต ฝึกวิคิด และแบบทดสอบวัดความภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมง่ายที่น่าสนใจและน่าติดตามผล ② การนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการเรียน ③ การแก้ไขพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์ ④ ผู้ให้ความช่วยเหลือ และ ⑤ เมื่อเด็กด้อยความสามารถทางการเรียนผ่านพ้นวัยเด็กเป็นผู้ใหญ่ ผู้เขียนให้ตัวอย่างกลุ่มบุคคลผู้ด้อยความสามารถทางการเรียนที่กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพ ที่ผู้อ่านอาจจะคาดไม่ถึง ควรติดตามอ่านเป็นอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น

Albert Einstein ชาวเยอรมันเชื้อสายยิว ผู้ค้นพบทฤษฎีสัมพัทธภาพ

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ให้ตัวอย่างโปรแกรมการฝึกเพื่อพัฒนาเด็กด้วยความสามารถทางการเรียน ในบทที่ 6 มี 12 ชุด ประกอบด้วย การฝึกการสังเกต ฝึกการจัดหมวดหมู่ ฝึกการสร้างภาพในใจ ฝึกทักษะการประสานกันของตาและมือ ฝึกความสามารถในการคิดเชื่อมโยงข้อมูล ฝึกความสามารถในการแสดงออกด้วยการเล่าเรื่อง ฝึกกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ฝึกความจำ ฝึกสมาธิ ฝึกสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกรักภาคภูมิใจ และโปรแกรมกิจกรรมบำบัด

สถิติปัญหา: ปัญญาเลิศ

เนื้อหาในบทที่ 7 สถิติปัญหา ครอบคลุม ① ความหมายและโครงสร้างของสถิติปัญหา ② การวัดสถิติปัญหา ด้วยแบบทดสอบต่างๆ ③ ระดับสถิติปัญหา และที่มาของสถิติปัญหา - - ระดับสถิติปัญหาจากปัญหาลงถึงปัญญาเลิศ และ ④ สถิติปัญหาและความถนัด - - ความถนัดด้านการเรียน ความถนัดพิเศษ และความถนัดเฉพาะด้าน

เด็กและผู้ใหญ่ปัญญาเลิศ บทที่ 8 ให้ความหมาย ความเชื่อผิดๆ และข้อเท็จจริงของเด็กปัญญาเลิศ ลักษณะทางชีวภาพ สังคมจิตวิทยา และปัญญาของเด็กปัญญาเลิศ ฐานของความเป็นปัญญาเลิศ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ปัญหาของเด็กปัญญาเลิศ การคัดแยกเด็กที่มีปัญญาเลิศออกจากเด็กปกติ แนวคิดในการให้การศึกษากับเด็กปัญญาเลิศ สิ่งที่ชวนให้ติดตามในบทนี้คือ ตัวอย่างบุคคลปัญญาเลิศของไทย ที่มีผลงานเป็นเลิศ ได้แก่ **พุทธทาสภิกขุ** - - มีผลงาน 73 เล่ม ได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ องค์การ UNESCO ประกาศยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลก **พระพรหม**

คุณากรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) - - คนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากองค์การ UNESCO ฯลฯ ส่วนบุคคลปัญญาเลิศผู้เปลี่ยนโลก ได้แก่ **Alexander Graham Bell** - - ผู้ประดิษฐ์โทรศัพท์ **Thomas Alva Edison** - - ผู้ผลิตหลอดไฟฟ้า ฯลฯ - - มีตัวอย่างบุคคลอีกมากมายหลายวงการที่ผู้อ่านควรเปิดอ่านในบทนี้

แบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศ

บทสุดท้ายของหนังสือเป็นตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในมิติต่างๆ จำนวน 9 ชุด คือ ฝึกการสังเกตและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ พัฒนาความสามารถในการจำ พัฒนาความสามารถมิติตัวเลข พัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ฝึกพัฒนาความคิดแนว Bloom ฝึกพัฒนาความคิดเป็นระบบ ฝึกความสามารถในการใช้เหตุผล เรียนรู้ภาษาจากใบหน้า และ รู้จักสนุกและผ่อนคลาย

หนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่เป็นตำราเรียนสำหรับนักวิชาการเท่านั้น แต่เป็นหนังสือที่น่าสนใจ น่าอ่าน เพราะผู้เขียนสอดแทรกกรณีตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักในวงการต่างๆ ทั้งนักวิทยาศาสตร์ นักปกครอง ดารา นักร้อง ฯลฯ ทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งมีตัวอย่างแบบฝึก แบบทดสอบ และแนวทางช่วยพัฒนาความสามารถและ/หรือทักษะต่างๆ ให้เลือกใช้ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านที่มีบุตรหลานเกิดกำลังใจในการเลี้ยงดู ดูแลให้คำปรึกษา และสนับสนุนลูกหลานให้ถูกทาง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังระบุ **ข้อควรระวัง**ก่อนจะติเตียนว่า **เด็กคือความสามารถทางการเรียน** เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องคำนึงถึงการทำงานอย่างมีจริยธรรม - - ประเด็นนี้ควรให้ดาวกับผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง ☆☆☆☆☆